

AAN DE SLAG MET

AFVAL

Handleiding
bij de bso-afvalkoffer

Bso-activiteiten rond
zwerfafval en recycling

SUPPORTER VAN
SCHOON^{NL}

INLEIDING

Houden jullie een modeshow met kleding van afval? Barst er een sportieve strijd los bij een afval-estafette? Gaan jullie creatief aan de slag met blikken, glas of ander afval? Of laten jullie je hersenen kraken op een woordzoeker of rebus? Of ... zijn er razendsnelle vloggers aanwezig, die een coole vlog maken over een opruimactie? Alles is mogelijk!

Deze bso-afvalkoffer geeft handvatten om op een speelse manier met het onderwerp 'afval' aan de slag te gaan én te blijven. De diverse activiteiten dagen de kinderen uit om dit op hun eigen niveau op een creatieve, sportieve en actieve manier te doen. De activiteiten zijn leuk en tegelijkertijd ook leerzaam. De kinderen worden zich bewust van het belang van een schone omgeving en ontdekken hoe belangrijk recycling is. Een win-winsituatie!

Zelf het goede voorbeeld geven én kinderen die het gewenste gedrag vertonen complimenten geven, zijn goede manieren om kinderen te motiveren om hun omgeving schoon te houden.

Doelgroep

De bso-afvalkoffer is ontwikkeld voor kinderen die op de buitenschoolse opvang zitten. De activiteiten zijn vooral gericht op kinderen van 6-9 jaar. Er zijn ook interessante activiteiten voor jongere kinderen (4-5 jaar) en oudere kinderen (9+).

Doel van de bso-afvalkoffer

Kinderen die aan de slag gaan met de activiteiten uit de bso-afvalkoffer komen op een speelse manier meer te weten over zwerfafval en het belang van recyclen.

Materialen

In de bso-afvalkoffer zitten de volgende materialen:

- activiteitenkaarten (30 stuks)
- een poster 'Hoe lang blijft zwerfafval in de natuur liggen?'
- een oproep-tot-actie-poster
- een kopieerbaar diploma
- deze handleiding

Een pc of tablet is nodig om het introductiefilmpje te kunnen afspelen. Als er geen pc of tablet aanwezig is, dan vervalt het filmpje. Overige materialen die nodig zijn, staan op de desbetreffende activiteitenkaarten. Het gaat hierbij om allerlei materialen die op de bso standaard aanwezig zijn of gemakkelijk te verzamelen zijn.

Opbouw en tijdsduur

Hoe ga je aan de slag met de koffer?

1. Introductie van de koffer met introductiefilmpje of kort gesprek.
2. Quiz: je begeleidt een introductiequiz voor de hele groep om de kennis van de kinderen te testen.
3. Activiteitenkaart(en): de kinderen kiezen een activiteit uit (een selectie van) de activiteitenkaarten.

De totale tijd van bovenstaande drie onderdelen is maximaal anderhalf uur.

1. INTRODUCTIE

2. QUIZ

Introductie van de bso-afvalkoffer met filmpje of gesprek (maximaal 5 minuten)

Er is een introductiefilmpje ontwikkeld om de kinderen enthousiast te maken om aan de slag te gaan met het materiaal uit de bso-afvalkoffer. Dit filmpje vind je op

aandeslagmetafval.nl/bs0.

In het filmpje is Dolores Leeuwin, een presentatrice die bij de kinderen bekend is van Het Klokhuis, haar omgeving aan het opruimen. Ze vertelt van alles over zwerfafval. Aan het eind van het filmpje roept ze de kinderen op om aan de slag te gaan met de afvalactiviteiten uit de bso-afvalkoffer. Ze roept op tot actie. Het is mogelijk om het filmpje meerdere keren in de eerste week te vertonen en/of later in het jaar nogmaals te laten zien.

Mocht je het introductiefilmpje niet willen/kunnen gebruiken, geef dan zelf een korte uitleg over de bso-afvalkoffer. Check of de kinderen weten wat zwerfafval is. Kunnen ze voorbeelden noemen van zwerfafval? Stel eventueel nog enkele aanvullende vragen, zoals:

- Gooien de kinderen zelf wel eens afval op straat? Waarom wel/niet?
- Wat vinden de kinderen van zwerfafval?
- Waarom kan zwerfafval gevaarlijk zijn voor dieren?

Houd het gesprek kort. De introductieactiviteit en de activiteiten van de activiteitenkaarten gaan verder in op het onderwerp.

Quiz

(maximaal 15 minuten)

Na de introductiefilm of het korte introductiegesprek volgt een quiz met de hele groep. Als quizmaster stel jij de quizvragen en houd je (eventueel) de score bij op papier of op een whiteboard.

- Laat de kinderen teams maken.
- Stel de zes quizvragen (zie bijlage 1). De vragen gaan over (zwerf)afval en recyclen.
- De kinderen overleggen binnen hun team en geven uiteindelijk per team één antwoord.
- Voor ieder goed antwoord krijgt een team één punt. Maak (eventueel) een overzichtelijk 'scorebord' en houd de puntentelling bij na iedere vraag.
- Aan het einde van de quiz is de uitslag bekend. Welk team heeft de meeste punten?

3. ACTIVITEITENKAARTEN

Activiteitenkaarten (maximaal 1 uur)

Na de introductieactiviteit gaan de kinderen aan de slag met (minimaal) een van de activiteitenkaarten. Er zitten dertig activiteitenkaarten in de koffer. De activiteitenkaarten bevatten activiteiten rondom de onderwerpen (zwerf)afval en/of recycling. Je kunt een selectie maken van activiteitenkaarten waaruit de kinderen mogen kiezen. De jongste kinderen kunnen de activiteitenkaarten uiteraard niet zelf lezen. Lees deze kaarten voor of laat een ouder kind de activiteit voorlezen.

Extra toelichting op de activiteitenkaarten

Op de activiteitenkaarten staan de volgende iconen:

een tijdsaanduiding: een klokje geeft aan hoe lang de activiteit (ongeveer) duurt. Er zijn activiteiten met verschillende lengtes, zodat er op ieder moment een geschikte activiteit te kiezen is.

het onderwerp van de activiteit: de activiteit gaat over zwerfafval, over recycling of over beide onderwerpen.

vakantieprogramma: zes activiteiten (1, 3, 14, 15, 23 en 28) zijn met name geschikt om uit te voeren in een vakantie, omdat deze activiteiten meer voorbereiding kosten. Deze zes activiteitenkaarten zijn voorzien van een uitroepteken in het klokje, zodat de kinderen weten dat ze deze activiteiten niet zonder begeleiding kunnen kiezen.

een moeilijkheidsgraad: dit icoon geeft aan voor welke doelgroep de activiteit geschikt is (4-5 jaar, 6-9 jaar, 9+ en 4-12 jaar).

Praten & luisteren

Samenwerken & actie ondernemen

Creatief bezig zijn & fantasie gebruiken

Informatie verzamelen & onderzoeken

Kritisch denken & oplossen

een categorie: alle activiteitenkaarten passen in een of twee categorieën. De categorieën zijn:

- Voor activiteit 2 kunnen de kinderen de bingokaart gebruiken die opgenomen is in deze handleiding (zie bijlage 2). Of ze maken er zelf een!
- Voor activiteit 10 kunnen de kinderen de pictogrammen voor de verschillende soorten afval gebruiken om op de afvalbakken te plakken (zie bijlage 3).
- Antwoord activiteitenkaart 17: uit de woordzoeker komt 'Landelijke Opschoondag'. De Landelijke Opschoondag valt ieder jaar in maart.
- Antwoorden activiteitenkaart 18: fles, krant, dop en blik.
- Antwoord activiteitenkaart 27: het spreekwoord is 'Geduld is een schone zaak'.

TIPS VOOR OPSCHOONACTIES

Zorg bij de opschoonactiviteiten (activiteitenkaarten 2 en 4) voor stevige handschoenen voor alle kinderen. Denk bijvoorbeeld aan tuinhandschoenen. Als je je als bso aanmeldt op supportervanschoon.nl kun je (gratis) opschoonmaterialen (handschoenen en afvalzakken) bestellen. Ook kun je via de webshop van supportervanschoon.nl een zwerfafvalring bestellen. Prikstokken en/of grijpers zijn mogelijk te leen bij een NME-centrum (Natuur- en Milieu-educatie). Kijk op aandeslagmetafval.nl welk NME-centrum in de buurt ligt van de bso en neem contact op om te informeren naar de mogelijkheden.

De activiteiten 3, 24, 28 en 30 zijn uitstekend te combineren met een opschoonactiviteit. Voor de creatieve activiteiten 3, 24 en 28 kunnen de kinderen het opgeraapte zwerfafval gebruiken.

AANVULLENDE ACTIVITEITEN

Er zijn voldoende aanvullende, inspirerende activiteiten rondom (zwerf)afval en recycling mogelijk. Enkele suggesties:

Afvalspeurtocht

Via de webshop van supportervanschoon.nl kun je een afvalspeurtocht bestellen. Je kunt deze speurtocht gebruiken tijdens een opschoonactie. De afvalspeurtocht biedt grappige tel- en doe-opdrachten waarmee de kinderen zich tijdens het opruimen bezig kunnen houden. Door zes vragen goed te beantwoorden ontdekken de kinderen wie de afvalbak heeft uitgevonden. Op de achterkant van de afvalspeurtocht staat nog een vrolijke zoekplaat.

Zwerfafvalfanfare

Verzamel materialen zoals doppen, blikjes, petflessen, glazen flesjes, kurken en 'rammelmaterialen' zoals rijst of bonen. Zorg ook voor allerlei knutselmaterialen, zoals lijm, touw, scharen, (washi)tape (of gekleurd plakband). Op aandeslagmetafval.nl vind je de Zwerfafvalfanfare. Bekijk met de kinderen eerst het filmpje. Laat daarna de kinderen hun eigen geweldige instrumenten maken van afvalmaterialen. Als alle instrumenten klaar zijn, kan jullie Zwerfafvalfanfare beginnen!

Supporter van Schoon-lied

Vind op YouTube het vrolijke Supporter van Schoon-lied. Zing lekker mee. Schoonmaken gaat zo nog beter.

Superkids zwerfafvallied

Op aandeslagmetafval.nl staat een lied speciaal voor groep 1 t/m 4. Het is een aanstekelijk liedje gemaakt door Minidisco. Je vindt er ook een instrumentale versie en de tekst. Bekijk ook de videoclip.

Online afvalgames

Op aandeslagmetafval.nl staan enkele online games voor verschillende doelgroepen.

Kleuterafvalspel

Kinderen van vier à vijf jaar spelen het Afvalspel. Ze ruimen afval op door het in de juiste afvalbak te gooien. Er zijn twee levels: buiten en binnen.

Zwerfafval Battle

Kinderen vanaf acht jaar kunnen gamend de strijd tegen zwerfafval aangaan in de Zwerfafval Battle. Ze verzamelen troep die ze tegenkomen in het park, de stad of de speeltuin. Met een helm op zijn ze tijdelijk onschendbaar en zijn ze bij een botsing niet 'af'. Als ze een krachtige magneet weten te bemachtigen, trekken ze zwerfafval aan en verdienen ze meer punten. De kinderen krijgen een digitale bronzen, zilveren of gouden medaille als beloning voor hun inzet.

Zwerfafvalquiz

In deze online quiz gaan kinderen in twee teams de strijd met elkaar aan. Wie weet het meeste over (zwerf)afval? Tip: je kunt deze quiz ook inzetten aan het einde van het project over zwerfafval en recycling.

Papier maken

Bij veel NME-centra is het mogelijk om een kist te lenen waarin de materialen en een handleiding zitten om zelf papier te kunnen maken. Het is praktisch om deze kist te lenen, zodat de bso de specifieke materialen (zeeframes, stevige mixer) niet zelf hoeft aan te schaffen. Kijk op aandeslagmetafval.nl welk NME-centrum in de buurt ligt van de bso en neem contact op om te informeren naar de mogelijkheden.

Tips voor thuis

Iedereen wil graag dat kinderen nog lang kunnen genieten van de wereld. Met elkaar kunnen we hiervoor zorgen. Als we allemaal, op school, op de bso én thuis, bewust omgaan met afval, nemen de kinderen als vanzelf over wat ze zien. Goed voorbeeld doet goed volgen!

Betrek ouders

Vier tips:

- Stuur een mail of aparte nieuwsbrief naar alle ouders/verzorgers. Laat weten met welk onderwerp jullie binnenkort aan de slag gaan. Roep de ouders/verzorgers hierin op om afvalmateriaal, zoals wc-papierrolletjes, petflessen, glazen potjes, oude kranten of plastic doppen, te sparen en aan hun kind mee te geven naar de buitenschoolse opvang. Voor de creatieve activiteiten 1, 3, 6, 14, 24 en 28 is divers kosteloos materiaal belangrijk.
- Hang creatieve resultaten van de kinderen op in de gangen en in het lokaal van de bso. Als de hele bso in de sfeer is van 'Aan de slag met afval' kunnen de ouders/verzorgers er niet omheen!
- Zorg ervoor dat er op het digitale platform van de bso een (foto)verslag wordt geplaatst van de activiteiten die de kinderen hebben gedaan. Misschien vinden enkele oudere kinderen het leuk om deze verslagen aan te leveren.
- Organiseer een tentoonstelling of een modeshow als afsluiting van het project 'Aan de slag met afval'. De activiteiten op de kaarten 1, 3, 24 en 28 lenen zich hier bij uitstek voor.

BIJLAGE 1

QUIZ (GEZAMENLIJKE INTRODUCTIEACTIVITEIT)

1

In een pmd-afvalbak mag je plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons weggoien. Welk afval hoort NIET in een pmd-afvalbak?

- a. een leeg blikje
- b. een leeg boterkuipje
- c. een leeg zakje chips [vanwege de aluminiumlaag aan de binnenkant van het zakje hoort het chipszakje bij het restafval]

2

Wat wordt er bedoeld met 'restafval'?

- a. Restafval is afval dat niet te recyclen is.
- b. Restafval is een ander woord voor zwerfafval.
- c. Restafval zijn 'restjes', ofwel 'kliekjes'. Het is dus afval dat overblijft van het eten.

3

Waar of niet waar? Je kunt glas gewoon in de glasbak gooien met de deksels, kurken of doppen er nog op.

[Waar, voordat het glas gerecycled wordt, worden de deksels, kurken en doppen nog verwijderd.]

4

Waar of niet waar? De afbraaktijd van een plastic flesje is langer dan de afbraaktijd van kauwgom. Extra informatie: Afbraaktijd is de tijd die de natuur nodig heeft om het afval te verteren.

[Waar, de afbraaktijd van kauwgom is minimaal twintig jaar. De afbraaktijd van plastic is oneindig. Het plastic wordt afgebroken in piepkleine stukjes, die nooit uit de natuur verdwijnen.]

5

In oceanen en rivieren drijft heel veel plastic dat op straat of in de natuur is gegooid. Wat is de bijnaam voor al dit plastic?

- a. De plastic soep
- b. De plastic zoi
- c. Het plastic eiland

6

Iedereen produceert afval. Voor hoeveel kilogram afval zorgt iedere inwoner van Nederland ongeveer per jaar? Maak een schatting in kilogram afval per persoon.

[Ongeveer 500 kilogram afval per persoon per jaar. Het team dat de schatting maakt die het dichtst bij 500 kilogram afval ligt, wint deze vraag.]

BIJLAGE 2

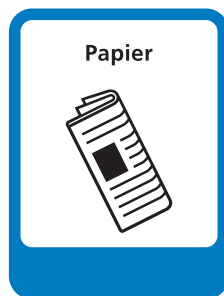
BINGOKAART

 <p>FRUITAFVAL</p>	 <p>BLIKJE</p>	 <p>GLAZEN FLES</p>	 <p>KRANT</p>
 <p>PAKJE</p>	 <p>DOPJE</p>	 <p>PLASTIC BEKER</p>	 <p>PLASTIC FLES</p>
 <p>PLASTIC TAS</p>	 <p>PROPJE PAPIER</p>	 <p>SNOEPPAPIERTJE</p>	 <p>CHIPSZAKJE</p>

BIJLAGE 3

PICTOGRAMMEN VERSCHILLENDE AFVALSOORTEN

Heb jij ideeën voor nieuwe afvalactiviteiten? Wat vind je van werken met de bso-afvalkoffer? Wij horen het graag.

Stuur ze naar:

educatie@nederlandschoon.nl

Colofon

De bso-afvalkoffer is tot stand gekomen in samenwerking met verschillende betrokken Natuur- en Milieu-educatiecentra en kinderopvangorganisaties:

NME Den Haag
Natuurcentrum Katwijk
NME Amersfoort
NME Mak Blokweer – Hoorn
NME Haarlem
De Groene Belevens – Leusden

Partou
Smallsteps

AAN DE SLAG MET

AFVAL

